

PRAVO DJETETA NA SLOBODU VJEROISPOVJESTI

- INFORMACIJE ZA AUTORE SCENARIJA-

Opšte o pravima djeteta:

- djetetom se smatra svaka osoba do 18 godina;
- dijete ostvaruje svoja prava primjereno svom uzrastu i zrelosti;
- prava djeteta su garantovana Ustavom Crne Gore, Porodičnim zakonom i raznim drugim zakonima, kao i međunarodnim ugovorima, kao što je, prije svega, Konvencija o pravima djeteta; UNICEF-ov skraćeni pregled dječjih prava prema Konvenciji za prava djeteta dostupan je ovdje: <https://www.unicef.org/montenegro/media/9106/file/MNE-media-MNEpublication502.pdf>;
- dijete u Crnoj Gori sa 15 godina može da odluči koju srednju školu će pohađati, može da zaključi ugovor o radu i da troši novac zarađen sopstvenim radom, može da odluči sa kojim roditeljem će živjeti u slučaju razvoda roditelja; do 14. godine dijete nije krivično odgovorno, a od tada mu se može suditi za krivična djela, s tim što mu se tek od 16. godine može izreći kazna maloljetničkog zatvora.

Šta znači sloboda vjeroispovijesti u načelu, i kako je dijete ostvaruje?

- Svako ima pravo da vjeruje ili da ne vjeruje;
- svako ima pravo da pripada ili da ne pripada nekoj vjerskoj zajednici;
- svako ima pravo da zadrži ili da promijeni vjeroispovijest;
- svako ima pravo da javno ili privatno ispoljava svoju vjeru podučavanjem, običajima, molitvom i obredom ili da ne ispoljava bilo kakvu vjeru ili uvjerenja;
- svako ima pravo na slobodu misli i na promjenu svog mišljenja;
- niko ne može na bilo koji način biti primoran ili spriječen da postane ili ostane član vjerske zajednice niti da učestvuje ili ne učestvuje u ispoljavanju vjeroispovijesti ili uvjerenja;
- niko nije obavezan da se izjašnjava o svojim vjerskim ili drugim uvjerenjima;
- zabranjeno je nejednako postupanje, pravljenje razlike ili dovođenje u nejednak položaj lica po osnovu vjere ili uvjerenja, tj. pripadanja ili nepripadanja nekoj vjerskoj zajednici;
- sloboda vjeroispovijesti (samo ispoljavanje vjere, ne i sloboda da se vjeruje) može biti ograničena ako je to neophodno radi zaštite života i zdravlja, javnog reda i mira ili zaštite prava i sloboda drugih – npr. djelovanje nekih sekta može biti zabranjeno;
- Crna Gora je sekularna država u kojoj su vjerske zajednice odvojene od države, u kojoj nijedna religija nema status državne religije;
- u Crnoj Gori su evidentirane/registrovane 32 vjerske zajednice, i one su sve ravnopravne i slobodne u vršenju vjerskih obreda i vjerskih poslova;

- vjernik koji zbog svoje vjeroispovijesti nosi kapu ili maramu kao sastavni dio nošnje ne smije biti diskriminisan u sistemu obrazovanja kao učenik ili student - u Crnoj Gori je dozvoljeno da djeca u škole dolaze s vjerskim obilježjima, npr. da nose krst na lančiću ili maramu (hidžab);
- dijete ima pravo da slobodno izrazi svoje mišljenje, dakle, da izražava svoje, a ne mišljenje drugih;
- svi su dužni da vode računa o najboljem interesu djeteta u svim aktivnostima koje se direktno ili indirektno tiču djeteta, pa i u pogledu prava na slobodu vjeroispovijesti - dijete treba zaštititi od štetnih uticaja i zloupotreba, na primjer, sekta, koje putem društvenih mreža imaju lakši pristup djeci;
- roditelji usmjeravaju dijete u ostvarivanju prava na slobodu vjeroispovijesti. Međutim, dijete u periodu adolescencije (od 10 do 19 godina) stiče sve više znanja, iskustva i više razumije, pa se povećava njegova uloga u pravljenju izbora, dok se uloga roditelja smanjuje, tj. usmjeravanje djeteta prerasta u podsjetnike i savjete, a kasnije i u razmjenju mišljenja na jednakom nivou. Što dijete više sazrijeva, roditelji treba da mu omoguće ostvarivanje prava na slobodu vjeroispovijesti uvećanjem prostora u kome ono može da izrazi svoje stavove, pitanja i brige i stavovima i željama djeteta treba da posvete dužnu pažnju;
- roditelji imaju pravo da urede porodični život u skladu sa njihovom vjerom i uvjerenjima i da dijete vaspitavaju u skladu sa svojim moralnim i vjerskim nazorima uz poštovanje prava, najboljeg interesa i razvojnih mogućnosti djeteta, ali posle dostizanja određenog stepena zrelosti, npr. posle 12. godine, mišljenje djeteta treba poštovati u mjeri koja je u skladu s njegovim najboljim interesom;
- djeca, koja su formirala sopstveno shvatanje po pitanju religije, ne treba da postupaju prema religijskim instrukcijama protivno svojoj volji, već samo ako su saglasna, a to znači i da treba poštovati odluku starijeg djeteta da odbije da djeluje u skladu s instrukcijama;
- neke države su zakonom odredile od kog uzrasta dijete može da promijeni vjeru, ako to želi – npr. u Njemačkoj i Austriji je taj uzrast 14 godina, u Estoniji, Sloveniji i Norveškoj 15 godina, u Portugaliji, Rumuniji i na Kipru 16, a u Bugarskoj, Danskoj i Finskoj 18;
- u Crnoj Gori, za učešće u vjerskoj nastavi (pouci) u vjerskim ili drugim objektima potrebna je saglasnost maloljetnika starijeg od 12 godina, kao i njegovih roditelja ili staratelja;
- u Crnoj Gori je vjerska nastava zakonom zabranjena u javnom obrazovnom sistemu, osim u srednjim vjerskim školama, koje su za to licencirane (Bogoslovija „Sveti Petar Cetinjski“ i Medresa „Mehmed Fatih“); vjersku pouku organizuju vjerske zajednice u svojim vjerskim objektima ili drugim objektima primjerenim za tu svrhu i to onda kada učenici nemaju nastavu u školi;
- roditelji ne smiju primoravati dijete starije od 12 godina života da učestvuje u vjerskoj pouci kada ono s tim nije saglasno, i moraju poštovati njegov fizički i psihički integritet, pa prema tome, ne bi smjeli ni da ga primoravaju da vjeruje, ili da ne vjeruje, ako je to suprotno njegovom stavu o religiji.